

Mlýny v Kinderdijku

O Nizozemsku se říká: Bůh stvořil zemi a Holanďané k tomu přidali Holandsko. A něco na tom je. Vždyť v této zemi leží jedna čtvrtina území 5 až 6 metrů pod hladinou moře a jen dvě procenta rozlohy státu se mohou pyšnit nadmořskou výškou kolem 50 metrů. Zemi proti moři chrání jen vysoký pás písečných dun kolem pobřeží a pak hráze postavené člověkem.

Když ve 12. století protřhlo divoké moře pás písečných dun a vtrhlo do země, nezbylo Nizozemcům než se mu postavit. Začali stavět hráze a vysušovat zaplavená území. Byl to zápas trvající stovky let a jen těžko si někdo z nás představí oběti, které na tomto bojišti Nizozemci zanechali. Jedním z nejvýznamnějších pomocníků se jim na dlouhý čas stal větrný mlýn. V rovném větrném kraji to byl ideální zdroj energie nejen pro mletí mouky, lisování oleje nebo řezání dřeva, ale také pro čerpání vody ze stále zaplavených území.

Vysušeným místům se říká polder a poznáte jej podle toho, že je protkán množstvím kanálů a hladiny řek tu jsou v úrovni střech domů postavených v okolí. Nizozemci říkají, že kdyby přestali na 24 hodin čerpat vodu z odvodňovacích kanálů, ocitne se jedna osmina země pod vodou.

Dnes už vodu čerpají výkonné stanice na elektřinu a hladiny vod hlídají počítače, ale přesto řada mlýnů zůstává v provozuschopném stavu. Těch skutečně profesionálně obsluhovaných je v celém Nizozemsku již jen pár, ale řadu mlýnů obsluhují lidé, pro něž se mlynářina stala koníčkem. Po složení zkoušek z teorie a praxe mlynářské profese získají diplom a pak si

Snímek Lumir Pecold

mohou třeba o víkendech pustit svůj mlýn. A je to impozantní mechanismus.

Rychlost otáčení lopatek mlýna se reguluje napínáním a svinováním plachet na dřevěné konstrukci lopatek. Plachty bývají letní pro slabší větry a zimní pro bouře. Ušity jsou většinou

z kanafasu a při jejich napínání musí mlynář často šplhat po konstrukci lopatek, aby plátno dobře vypnul. Horní část mlýna je otočná, takže mlynář může lopatkový kříž natočit vždy proti větru a využít tak největšího momentálního výkonu.

Základní informace

Na Seznam světového dědictví UNESCO byly mlýny v Kinderdijk zapsány v roce 1997. Městečko Kinderdijk je nejspodnější dosažitelné autem z dálnice A15 (E 31) vedoucí do Rotterdamu. Sjezd z dálnice č. 22 směrem na Alblasserdam a Kinderdijk. Polder s mlýny je kousek za městečkem, přístupný z cesty

vedoucí kolem řeky Lek. U vstupu do areálu mlýnů je malé parkoviště a informační středisko. Vstup je volný, pouze pokud chcete navštívit mlýn uvnitř, tak se platí vstupné.

Kompletní Seznam světového dědictví UNESCO v češtině: www.ingema.net

Je obdivuhodné, jak všechny ty stavby ladí s okolní krajinou. V bezprostřední blízkosti hnízdí vodní ptáci a nijak se nedají rušit mácháním ohromných mlýnských křídel, která jsou až 14 metrů dlouhá. Křídla, nebo chcete-li lopatky, jsou upevněna na lopatkové hřídeli, která na svém druhém konci nese takzvané palečné kolo. Palce v podobě masivních dřevěných kolíků se otáčejí a zapadají do trýbu, což je obdobné kolo, ale nasazené na druhé, svislé hřídeli, která prochází celým mlýnem.

Dalšími převody z této hřídele zvané vřeten se pak pohánějí jednotlivé mechanismy na mletí, řezání anebo na čerpání vody.

Nejinak je tomu i u mlýnské sítě Kinderdijk východně od Rotterdamu, kterou zapsalo UNESCO na Seznam světového dědictví. Je to nevelká oblast s dokonale propracovaným systémem kanálů, nádrží, čerpacích stanic a větrných mlýnů, které odvodňují území Alblasserwaard do řeky Lek. První záchytné nádrže v této oblasti byly vyhloubeny už roku 1366, ale teprve kolem roku 1400 vynález čerpání vody pomocí větrného mlýna umožnil udržovat hladinu vody v polderech níže než v záchytných nádržích. Devatenáct těchto úžasných staveb se v Kinderdijku dochovalo dodnes.

Lidé z nížin Nizozemska přispěli významně ke znalostem, jak zacházet s vodou, a tady na jediném místě je ke zhlédnutí všechno to, co za staletí vymysleli nebo zdokonalili. Navzdory moderní konstrukci současných čerpacích stanic je regulace vody v polderu založena na stejných principech záchytných nádrží, jako tomu bylo kdysi. ●

Lumir Pecold